

ної віри вчителя в сили учня.

Література

1. Изард К.Е. Эмоции человека. Изд-тво Моск. ун-та, 1980, 427с.
2. Ильин Е.П. Эмоции и чувства. – СПб. Питер, 2001 – 752с.
3. Равен Дж. Компетентность в современном обществе. – М.: КОГИТО – ЦЕНТР, 2002.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ МІКРОБІОЛОГІЯ З ОСНОВАМИ ВІРУСОЛОГІЇ

Максименко Н.Т. (Полтава)

Останнім часом активно дискутується питання підготовки майбутнього спеціаліста на засадах компетентнісного підходу як найефективнішого для освітнього процесу, такого, що забезпечує підготовку фахівця відповідно до сучасних вимог суспільства [10]. Педагогічна професія є одночасно перетворюючою й керуючою. За для того, щоб управляти процесом розвитку особистості, потрібно бути компетентним [4].

Аналіз педагогічної літератури засвідчує, що кожен з існуючих наукових підходів до розв'язуваних освітньонаукових проблем (особистіснодіяльнісний, системноструктурний, знанневий, культурологічний та ін.) пропонує власне трактування поняття «професійна компетентність» [3,7,8,]. У рамках компетентнісного підходу під професійною компетенцією розуміється єдність знань, умінь, здібностей, а також, готовності діяти в складній ситуації й розв'язувати професійні завдання з високим рівнем невизначеності; здатність і готовність до досягнення більш якісного результату праці, відношення до професії як до однієї з ключових особистих цінностей [5]. З точки зору А.В. Хуторського [11], компетенція – це сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, які є заданими до відповідного кола предметів і процесів та необхідними для якісної продуктивної дії відносно них. А компетентність це – володіння людиною відповідною компетенцією, що містить її особистісне ставлення до предмета діяльності. У свою чергу, А.К. Маркова професійну педагогічну компетентність визначає як поінформованість учителя про знання й уміння та їхні нормативні ознаки, які необхідні для здійснення цієї праці; володіння психологічними якостями, бажаними для його виконання, реальна професійна діяльність відповідно до еталонів і норм [5]. Водночас, згідно з визначенням, наданим у тлумачному словнику іноземних слів, «компетентний», це той, хто володіє достатніми знаннями в конкретній галузі, добре обізнаний, кваліфікований, тобто відповідає вимогам, є придатним до певної діяльності [9]. Поняття професійної компетентності педагога виражає єдність його теоретичної й практичної готовності в цілісній структурі особистості й характеризує його професіоналізм [6].

Зміст професійної компетентності педагога не залежно від спеціальності визначається кваліфікаційною характеристикою. Вона являє собою нормативну модель компетентності педагога, відображаючи науково обґрунтований склад професійних знань, умінь і навичок [2].

Кваліфікаційна характеристика – це, по суті, поєднання узагальнених вимог на рівні його теоретичного й практичного досвіду. Саме тому зміст пе-

дагогічної освіти у цілому може бути розглянуто як єдність знань і вмінь, досвіду творчої діяльності та досвіду емоційно-ціннісного відношення до педагогічної дійсності [1].

Мікробіологічній науці належить важлива роль в розв'язанні сучасних глобальних проблем сільського господарства, медицини, біотехнології, охорони навколишнього середовища. Виходячи з цього, мікробіології повинна зайняти нині належне місце в підготовці вчителя біології і хімії. Під час викладання курсу "Мікробіологія з основами вірусології" враховуються міжпредметні зв'язки з курсами ботаніки, фізіології рослин, біохімії, зоології, молекулярної біології, генетики, екології. Передбачено паралельне вивчення теоретичного матеріалу і виконання завдань лабораторного практикуму, що дозволить одержати не тільки ґрунтові теоретичні знання, а й практичні навички та уміння проводити експериментальні дослідження у цій галузі. Мета курсу: вироблення уявлень про будову прокаріотичної клітини, фізіологічні процеси, що притаманні мікроорганізмам, як інструмент для вірного розуміння впливу мікроорганізмів на оточуюче середовище та людину. Означена мета обумовила завдання дисципліни *методичні* сприяти оволодінню методами наукового пізнання, наукових досліджень в систематиці, біохімії, цитології бактерій та вірусів, *пізнавальні* – розкрити сучасний стан цитології прокаріотичних організмів, з'ясувати основні напрямки біохімічних процесів, скласти уявлення про сучасні проблеми класифікації мікроорганізмів та вірусів, встановити вплив мікроорганізмів на природні і штучні екосистеми та *практичні* – виробити навички мікробіологічних досліджень, культивування мікроорганізмів та ідентифікації основних морфологічних типів бактерій.

Із метою підвищення професійної компетентності у своїй педагогічній діяльності під час викладання курсу Мікробіологія та основи вірусології поряд з навчальними завданнями на всіх заняттях обов'язково ставляться розвиваючі та виховні задачі, які в ході аудиторних занять обов'язково вирішуються.

Наприклад, на практичному занятті на тему: «Виготовлення штучних поживних середовищ. Методи стерилізації» вирішуються наступні завдання

- *вивчити* принципи класифікацій бактерій, опанувати міжнародну класифікацію бактерій (за Бергі 1984 р.); сформуувати поняття про механізм надходження та типи живлення мікроорганізмів (автотрофія, хемотрофія, гетеротрофія, фотоорганотрофія); вивчити основні методи стерилізації поживних середовищ, посуду та мікробіологічних інструментів; опанувати методики приготуванню синтетичних і напівсинтетичних поживних середовищ;
- *розвинути* навички стерилізації, приготування штучних поживних середовищ та культивування на них мікроорганізмів;
- *виховувати* культуру наукового дослідження та санітарно-гігієнічні навички.

При викладанні означеного курсу особливу увагу було звернено на умови та засоби досягнення високого рівня продуктивності професійної діяльності. Необхідно звертати на наученість та научуваність студентів для цього необхідно ставити задачі формування в студентів уміння вчитися, що заохочує їх активні навчальні дії та самоконтроль. Для покращення засвоєння матеріалу впроваджуються варіативна методика, тобто вибором одного методичного рішення з декількох можливих, при цьому постійно здійснюється самоаналіз та обов'язково аналізується досвід та здобутки науковців в галузі викладання предмету.

З метою покращення педагогічного спілкування зі студентами на заняттях заздалегідь плануються комунікативні завдання, щоб уникнути проблемних ситуацій що можуть виникнути стихійно. Наприклад, навчи викладача та

товаришів основним правилам роботи з мікроскопом, диспути, діалоги на проблемні питання мікробіології та вірусології. Під час занять створюється сприятлива атмосфера довіри, психологічної безпеки; що забезпечує відкритість студентів активізує їх для спілкування та розвитку.

Особливу увагу необхідно звернути на психологічний аспект педагогічної діяльності: уявити себе на місці студента, поглянути на проблему його очима, відверто та широко виявляти свої думки та почуття у спілкуванні зі студентами, бути більш динамічним та гнучким у спілкуванні, звертати увагу на проблеми, що виникають, та допомагати у їх вирішенні. Саме ці складові дозволять в повній мірі забезпечити професійну компетентність викладача вищої школи.

Література

1. Абульханова-Славская К. А. Деятельность и психология личности. – М.: Наука, 1980. – 334 с.
2. Васильков В. М., Василькова О. І. Професійне становлення особистості як об'єкт міждисциплінарного аналізу // В кн.: Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції „Методологія сучасних досліджень соціальних, економічних та психологічних проблем регіону”, м. Донецьк, 22 лютого 2000 року. – Донецьк, 2000 – С. 89 – 93.
3. Деркач А. А., Кузьмина Н. В. Акмеология: пути достижения вершин профессионализма. – М.: РАУ. 1993. – 23 с.
4. Кіпень В., Коржов Г. Викладачі вузів: соціологічний портрет. – Донецьк: Астро, 2001. – 199 с.
5. Маркова А.К. Психология профессионализма. – М., Наука, 1996.– 350 с.
6. Мищенко, Л.И. Проектирование подготовки учителя к вариативным формам образования детей с трудностями в обучении / Л.И. Мищенко, О.Ю. Байбакова, З.И. Мищенко; под общ. ред. Л.И. Мищенко.– Курск: Курск. гос. ун-т, 2007.– 150с.
7. Нечаев Н. Н. Деятельный подход как основа системного построения модели специалиста // Содержание подготовки специалистов с высшим и средним специальным образованием. – М.: НИИВШ, 1994. – С. 7 – 19.
8. Олєфір В. О. Діагностика професійної компетентності персоналу організації: когнітивний підхід // Наукові записки інституту психології імені Г. С. Костюка в 3-х томах. – Т. 3. – За ред. академіка С. Д. Максименка.– К.: Главник, 2005. – С. 256 – 259.
9. Психология. Словарь / Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
10. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Пер. с англ. – М.: Когито-Центр, 2002. – 396 с.
11. Хуторской А.В. Роль дидактики и методик в конструировании компетентностного обучения // Компетенции в образовании: опыт проектирования : сб. науч. тр. / под ред. А.В.Хуторского. – М.: Научно-внедренческое предприятие «ИНЭК», 2007. – С.110-118.